

віршах медитативно-філософського характеру поет вдається до модерністських прийомів наскрізної символіки й метафоричного мовлення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кузнєцов Ю. *Імпресіонізм в українській прозі кінця XIX – початку XX ст.* /Юрій Кузнєцов. – К. : Наукова думка, 1995.
2. Левчик Н. В. *Традиційне й нове у стилі М. П. Старицького-поета.* /Н. В. Левчик // *Індивідуальні стилі українських письменників XIX – поч. XX ст.* – К. : Наукова думка, 1987.
3. Мельник В. О. *Суворий аналітик доби. Валерян Підмогильний в ідейно-естетичному контексті української прози першої половини XX ст.* /В. О.Мельник. – К., 1994.
4. Ткачук О. *Наративна перспектива та дистанція в модерністичному дискурсі кінця XIX – початку XX століття* /О. Ткачук // *Слово і Час.* – 2003. – № 11.
5. Ткачук М. П. *Українська поезія останньої третини XIX століття: основні тенденції розвитку й естетична стратегія : навчальний посібник* /М.П.Ткачук. – Тернопіль : ТДПУ, 1998. – 80 с.
6. *Українська література у портретах і довідках. Давня література – література XIX ст. Довідник.* – К. : Либідь, 2000. – 360 с.

УДК 378 (073)

Чугаєвська Л.В.

КУЛЬТУРНА АДАПТАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ (1920 – 1939-і роки)

В статтю досліджена культурна адаптація українських студентів, котрі по різних причинах опинилися на території чужого державства. В силу тяжких матеріальних умовий вони не сломалися, не пали духом, а проводили активну діяльність напружену на культурне розвиток.

Сучасна незалежна Україна постала в результаті довготривалої боротьби багатьох поколінь українців за власну державу. Важливу роль у відтворенні державницьких ідей та втілення їх в життя відіграли наші співвітчизники, які в силу різних причин, тимчасово проживали поза межами Батьківщини.

Дослідники виділяють чотири великі хвилі в історії української еміграції. Найбільш масштабною була друга хвиля еміграції за чисельністю та широтою представництва в ній громадян з різних куточків українських земель. В міжвоєнний період українські студенти-емігранти проводили активну культурно-освітню діяльність. Вся ця робота зосереджувалася в середовищі студентських організацій. [3]

Долаючи проблеми побутово-організаційного характеру, українські студенти з кожним роком все більше пересвідчувалися якого великого значення європейські держави приділяють культурному розвитку суспільства, а молоді зокрема. Українські студентські об'єднання в еміграції активно створювали сприятливі умови для культурної праці своїх членів. Керівництво студентських організацій головне своє завдання вбачало у створенні умов для дбайливого ставлення молоді до української культури і мови, розкритті потенціалу українських студентів у культурному і освітньому плані, залученні до співпраці представників духовних, культурних, мистецьких прошарків українських емігрантів з метою культурного виховання молодого покоління.

Українська еміграція шукала і часто знаходила підтримку в своїй культурно-просвітній роботі серед політиків, громадських діячів, населення країн перебування. Найбільш показовим може бути позиція президента Чехословаччини Т. Масарика. Культурно – національні питання завжди були для нього пріоритетними. Він відстоював і право українського народу на власний культурний розвиток: «Література і мистецтво, філософія і наука, політика і адміністрація, моральний, релігійний і взагалі духовний характер кожного народу, а отже і українського, мусить бути національний» – підкреслював чехословацький президент Т. Масарик.[2] Безпосередньо, у цій підтримці проглядалося прихильне ставлення до її культурної праці.

Користуючись лояльним ставленням чехословацької влади, українські студентські організації розгорнули найбільш активну діяльність в Чехословаччині. Вони докладали всіх зусиль, щоб молодь не забувала про українську мову, культуру та звичаї. Культурним розвитком українських студентів у Чехословаччині найактивніше опікувався Український Громадський Комітет на чолі з М. Шаповалом. З цією метою в 1922 році він створив культурно-просвітницький відділ. У перший рік своєї роботи, зусиллями відділу був заснований Український Гурток Пластичного Мистецтва. В ньому викладали майстри, які прагнули навчити українських студентів азам пластичного мистецтва. З метою залучення більшої кількості студентів в липні 1923 року воно влаштувало виставку, на якій члени гуртка представили кращі роботи. Наприкінці 1923 року гурток перетворили на Українське Товариство Пластичного Мистецтва.

Новостворене товариство продовжувало існувати при УГК в Чехословаччині. Керівником товариства був призначений професор Д. Антонович. У листопаді того ж року, він створив Студію Пластичного мистецтва при Українському Товаристві Пластичного Мистецтва. На відміну від Товариства, в студії працювали виключно українські артисти-малюрі, різьбарі та архітектори. Після завершення студії, вони залишалися членами Товариства і відвідували практичні заняття для власного задоволення. [6]

Керівництво товариства помітило, що з часом його популярність зростала. У зв'язку з цим наприкінці 1923 року в Празі культурно-просвітній відділ Українського Громадського Комітету прийняв рішення створити другу Студію Пластичного Мистецтва при Товаристві. Студію, як приватну вищу школу мистецтва, затвердило на початку 1924 року Міністерство Народної Освіти та Шкільництва в Чехословаччині. Професорський склад комплектувався з майстрів мистецтва, професорів та доцентів Українського вільного університету та Педагогічного інституту імені М. Драгоманова в Празі і Господарської Академії в Подєбрадах. Практичні заняття проводилися з малювання, скульптури, архітектури, графіки та прикладного мистецтва. Поряд з українцями, навчатися в студіях прагнули також чехи, білоруси, хорвати та студенти інших національностей. [1]

На початковому етапі українські студенти, перебуваючи за кордоном, безініціативно ставилися до культурної діяльності. Прагнувши покращити своє матеріальне становище, у вільний час більшість студентів воліли працювати, а не культурно розвиватися. Однак, організація мистецьких гуртків дала поштовх до залучення українських студентів до культурно-просвітньої діяльності в еміграції. Студентські організації наполегливо працювали над створенням якомога більшої кількості різноманітних культурних гуртків та секцій для своїх членів, оскільки розуміли, що в тяжких умовах еміграції, українському студентству необхідно відчувати зв'язок з Батьківщиною та продовжувати українські традиції.

Керівники студентських організацій знали, що відкриття одного мистецького гуртка не приверне уваги української молоді. Вони відчували потребу відкривати якомога більше культурних секцій по різних напрямкам.

Звертаючи увагу на те, що українська нація за своїм характером співоча, українські студенти намагалися більше уваги приділяти пісенній творчості. Вони прагнули навчатися співу, але, на жаль, окремого українського музичного Товариства в еміграції не існувало. Для заповнення цієї прогалини восени 1923 року серед українських музичних діячів виникла думка організувати музичну діяльність української еміграції в ЧСР. Для досягнення цієї мети було створене в Чехословаччині українське Музичне Товариство. Усі бажуючі навчатися музиці і співу приймалися на конкурсній основі. Талановиті члени Товариства, влаштували концерти, для іноземних гостей тексти пісень перекладалися на чеську, англійську, німецьку мови.

Українське Студентське Товариство «Громада» в Празі для організації культурного життя своїх членів у 1924 році створило культурно-освітній Відділ. Завдяки його зусиллям, при «Громаді» відкрилися курси вокалу. Вони давали змогу українцям-емігрантам вдосконалювати набуті раніше вміння. Викладачі вражали студентів своєю професійністю. Через рік існування, для заохочення студентів вступати на курси відділ розпочав підготовку до проведення музично-вокальних вечорів. Їх відвідували, як правило, не лише українські, а й чеські студенти. Отримавши професійні навички, члени «Громади», які займалися на курсах вокалу, влаштували концерти та знайомили чеську громаду з українською піснею. [5]

Серед членів Групи Української Національної Молоді високих шкіл в ЧСР були студенти, які вміли грати на бандурі. Влаштувавши невеликий концерт гри на бандурі, учасники прагнули донести до керівництва Групи необхідність створити окремий гурток. Після деяких вагань, керівництво знайшло викладачів і 15 червня 1923 р. заснувало в Празі «Гурток поширення гри на бандурі серед українського громадянства». Наприкінці 1923 року студенти – бандуристи влаштували вечір гри на бандурі. Після вдало проведеного вечора, за ініціативи Групи Української Національної Молоді в Чехословаччині, 22 січня 1924 року влаштували святковий концерт з нагоди річниці Злуки українських земель.

Для розвитку поетичного таланту, зусиллями Союзу Відродження Українського Студентства, на початку 1922 року в Празі був заснований літературно-мистецький клуб під назвою «Вільний Клуб Нового Мистецтва – Сіріус». Члени клубу щочетверга влаштували читання власних творів, в яких висвітлювалися трагічні події в Україні.

Позитивний досвід проведення пам'ятних концертів надихнув членів Спілки «Вільна Громада» у 1925 році організувати та провести концерт української пісні, на честь роковини смерті Т.Шевченка. Зі вступним словом виступив проф. Карлового Університету Д. Махало. Він прочитав доповідь на тему: «Про Шевченка, як слов'янського поета». Підтримавши ініціативу вшанування пам'яті великого поета, студенти Українського Педагогічного Інституту ім. М. Драгоманова, 9 березня 1925 року організували концерт з нагоди дня народження Т. Шевченка. [4]

Твори Т. Шевченка морально підтримували українських студентів, як на Батьківщині, так і в еміграції. Вони надавали їм сили для продовження боротьби за суверенність української держави. 1 квітня 1933 року в Празі Товариство книгарів та прихильників книги у Празі організувало святковий концерт в пошану Т. Шевченка. На ньому виступили українські хори, репертуар яких складався виключно з українських пісень. Студенти прочитали відомі вірші поета. Як повідомлялося в пресі, присутніх нараховувалося більше 300 осіб і кожен з них хотів щось розповісти про поета.

Українські студенти не лише ознайомлювали світову спільноту з народними українськими піснями, а й прагнули ознайомити її з українською поезією. Зусиллями студентських організацій в Чехословаччині влаштувалися поетичні вечори та проводилися концерти. Проведення подібних концертів підтверджувало те, що українських студентів в еміграції цікавила українська поезія, і вони прагнули якомога частіше демонструвати її іноземцям. Враховуючи цю обставину, а також для залучення більшої кількості українських студентів до вивчення та популяризації української поезії, 6 квітня 1925 року в помешканні Студентського Дому, завдяки зусиллям ЦеСУСу, було організовано вечір української поезії.

Український Академічний Комітет для підсумовування наукової праці українських студентів-емігрантів провів два Українські Наукові з'їзди. Перший відбувся у жовтні 1926 році, а Другий – відбувся 20-24 березня 1932 року. На них запрошувалися професори та викладачі навчальних закладів в яких навчалися українці-емігранти. Головним чином на з'їздах ознайомлювалися з досягненнями студентів у науковій сфері та культурно-просвітній роботі.

Таким чином, можна констатувати, що українські студентські організації в Чехословаччині достатньо жваво демонстрували свою активність в культурно-просвітній сфері. Це було пов'язане в першу чергу, з тим, що українські студенти в цій країні мали найкраще матеріальне забезпечення і відчували щире турботу та допомогу зі сторони чехословацького уряду. По-друге, українські студенти відчували також потяг чехословацьких студентів до співпраці.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Антонович Д. *Українська студія пластичного мистецтва в Празі* // *Студентський вісник*. – ч. 7. – Прага, 1925. – С. 25.
2. Борковський О.І. *Життя і світогляд Т.Масарика. Масарик про Україну*. – Відень. – Київ, 1921. – С. 39.
3. Євтух В., Трошинський В., Попок А. *Закордонне українство*. – Київ: ВІК, 2005. – 308 с.
4. *Життя в еміграції* // *Український вісник*. – Прага, 1925. – № 2. – С. 17.
5. *На еміграції* // *Студентський вісник*. – Прага, 1926. – № 4. – С. 23.
6. Ульяновська С., Ульяновський В. *Українська наукова і культурницька еміграція у Чехословаччині між двома світовими війнами* // *В кн.: Українська культура: Лекції за ред. Дм. Антоновича*. – К. : Либідь, 1993. – 588 с.